

SLOVENSKE NOVINE.

Odgovorni Vrednik: Profesor Valentin Konšek.

Slovenske novine pridejo vsaki teden na svetlo, črna za četertinsko leto 1 gold.; po pošti 1 gol. 10 kr. st.
Za plačilo se tudi komanila razglasijo.

Tečaj II.

V Celji 28. rujnika 1849.

List 29.

Prosvěta nas naučilo

SLOVENSKE NOVIN.

Še dva dni, in preteklo bo leto, kar so Slovenske Novine izhajati začele. V temu letu smo mnogo veselih pa skoro še več britkih in žalostnih zgodb doživeli, ktere razznani je bil namen naših Novin; kar so tud zvesto storile, na koljko je to po majhnih pomočkih, na ktere se Slovenske Novine podpirajo, mogoče bilo.

Vreme je hudo, vojska v zahodnih deželah še ni popolnoma vgnana; punt v izhodu, kterga smo že potlačenega mislili, se je pred nekimi mesenci sopen v strašno močjo razvijati začel: — ta kervavi punt popolnoma potreti, se zdaj giblejo naše in Ruske zmade od vsih strani. Nemci zvnaj svoj našega cesarstva so se tud v nekih krajih od šuntarjev zapeljati dali, torej se moramo tud tje pazljivo ozirati, ker nam od onod tud nevarnosti žugajo. V resnici žalostni časi! Pa vendar nas dve reči tolnijajo: Pervič nas tolnaji, da živzamo v naši deželi sladke sade miru, kterga bomo z bojo pomočjo še tud za naprej tako dolgo ohranili, dokler se homo kakor dosedaj šuntarjev varovali, in jim ne homo posluha dajali. Le tisti narodi, kteri so šuntarje poslušali, so v nesrečo tako globoko zabredli, da zdaj, svojo nespamet spoznavši, se milo ozirajo po pomoči. — Kar drugi naše serce razveseli je, da se naši dragi mladenči povsodi junzsko vojskejeje zoper sovznisike, in da so nar lepše evetlice v venscu, kterga so spletle nepremaglivemu maršalu Radecky zmagae na Luskim, na Slovenskim zraslie.

Ker je pa vsakemu pravemu Slovencu zlo nar vedeti, kaj se po sveta godi, kake nove postave izhajajo, kako se naši mladenči v bojih obnašajo, in ktere nevarnosti nam žugajo; torej smo sklenili Slovenske Novine tud še zannaprej tako kot dosedaj izdajati.

Da bo pa za vsakega lajše na te Novine naročiti, smo ceno ponizali, in zcer tako, da se za celoletno naročbo plača . . . . . 3 fl. 20 kr. srebrn.
za polletno " " po pošti . . . . . 4 " — "
za četertinsko leta " " po pošti . . . . . 1 " 50 kr. "
" " " po pošti . . . . . 2 " — "
" " " po pošti . . . . . — 50 kr. "
" " " po pošti . . . . . 1 fl. — "

Denar za naročbo prijema g. J. H. Jeretin, založnik Slovenskih Novin in tiskar v Celji.

Pred ko se kdo naroči, ljubše nam bo. Torej prosimo da se še ta mesec plačila pošlje.

V Celji 28. rujnika 1849.

in sta ta veseli dan po svoji dobrotljivosti tako olepšala, da nam bo vedno v spominju ostal.

K temu svetemu opravilu je bil tudi neki star mož z imenom *Tomaz Grobič*, ki ni nikdar v šoli bil, lepo pesem složil, katero takej bravčam podelimo.

IP E S E L N.

1.

Na Šmuklavškim hrbeu to
Veselo zdaj zapojimo
Od tega noviga zvonu,
Ki bodo dones žegnal ga.

2.

Perpravli celski farmani
Ste zvon, de vsakdan zavzemi
Zjutre o poldan se zvečir
In molit tedaj vsakotir.

3.

Boš zjutre se kristjan zbudil,
Zvon juternico bo zvonil,
Imaš s veseljem ger vsat
Boga pa čast in hvale dat.

4.

Kač sedno ure bilo bo
Zvon slugič ti zapejal bo;
Spomni Marije se kristjan,
In mali zupet v Bogu slavan.

5.

Sonce bo petalo na poldnev'
Zvon tretjkrat ti bo zapel,
Deb' se poznal luč' kristjan
Prav lepo molit za poldan.

6.

Zvečer ko se bo mrak storil,
Zvon večno luč bo zazvonil
Vam vernim dušam, o Bog! daj
Deb' prišle skoraj v sveti raj.

7.

V Saboto tudi popoldan
Poslušaj dobro, o kristjan,
Tvojga zerra veselje bo,
Ko bo trojantil prav lepo.

8.

Nedelo jeter ravn tako
Bojo zvonil prav lepo;
To naj bo v čast sveti Trojci
In Mariji čist devic.

9.

Kačer pa sveta mača bo,
Zvon nas lepa povabil bo.
Deb' prišli v cerkev tukaj sam
Ofrali se iz Jezusam.

10.

Dome na smertni posteli,
Naj čisti slovo zazvoni,
Deb' srečno prišla v večnost taj,
U živala tamkej sveti raj.

11.

Bote lepo zahvaleni
Zdaj, luči celjski farmani,
Ki ste za ta zvon blagali
Svetnu Miklavž ga ofrali.

Kar sem Vam nedavno oznanil, da je gosp. R. . . Naravoslovje spisal, sedaj vnovič poterdim, pa tudi veselo novice oznanim, de je spomenui spis uže v Ljubljano v natis poslan. Gosp. pisatelj se je branil to delo precej ino na svoje stroške izdati, kir se škoda boji; alj rodoljubi smo mu to netemeljito misel iz glave spravili, misleči, da to ni mogoče, kir se zna ta knjiga precej prihodnega leta v Gymnasii (ker se bo po novi šolski osnovi tudi naravoslovje prednašalo) v četertem klasu za šolsko knjigo upotrebovati. Da je to delo umetno ino v zloj gladkem jeziku spisano, Vas morda sagotoviti, kar ga vsakemu rodoljubi ino vsakemu posvete prijatelju priporoča. Oznanilo imenovane knjige ino poziv na predbrojitelstvo bode kratkoma Slovenii ali Novicam pridjano. Akoravno je g. pisatelj prepričan, da si bodo rodoljubi perzdeli, imenitno poduzetje po močnatosti podpirati, me je vunder prosil, da bi v njegovem imenu v Stajerski Slovenii nekatere rodoljube za podporo poprosil. Kir vem, da Vi bligor. gosp. v Celji ino nja okolici per šolski mladini, kateri bo te knjige nar bolj potreba, ino imi Slovenci nar več promoteče, bote lepo prošeni, na imenovano knjigo predbrojitelje nabirati, dragače se pa po oznanilu, katero bote kratkoma dobili, ravnanj. Gosp. R. . . isan tudi uže večičel spisani zemljepis celoga sveta s posebnim obziram na slavjanske zemlje —. Potem pa se bo lotil matematike, katero je objubil kratkoma spisati, kar je od nja neotrudljivosti tudi perčakovati. Slava mu! — Vsi brojčani ino mnogo od domačnega regimenta je odšlo v gorjujo Koroško, kir se tam desertirani Hazari pohajajo, ravno se govori, da so jih nekaj vlovili. Navica, da bi se imeli bez dvojabe Stajerski Slovenii v jedno slovljo slediti ino da bote v Celje gorjji Gymnasium dobili, nas je zloj razveselilo. Bog daj, da bi se to zgodilo, prav lahko bi tedas jednakopravnost apeljali. Da bi se le za učitelje samo Slovenci postavljali!

Nezreča ničel na poldnevju.

Nevarno je nevarno s smodnikam se nečati; mareskteriga je že smerno omnohil. Na blinčastni poncefiji je kmet A. ino per Divici Marii na Peski. Podčetereske fare, na z lesenim kónam basan možnar, kateri že pred ta dan per večerničah vstrelil ni, zopet smodnika natrelil. Ker smodnik zopet brez poka povercel, kmet možnar na levi roki proti kónam položil, de bi z vplivcasi v vnetično polozel. Ali kakor bi trenil — polnac — in levi kónac čisto vstrelil, tako de ni bilo kočice znanj. Per neotrudljivim priždevanju bistroumniga ino poročega rodoljuba Dr. N. ino življenje zahvaliti.

Čuono je, kako de se je možnar učrel — pa se bolj je čelna, de kónac de pod ta dan ostrnilo ni, ko se na je nek možnar v lice položil (med besedjenj), de je

lil voz črna, in je njegovo obličje, zna biti, tudi življenje na niti obviselo. Ijudje pravijo, da nas je namenjeno bilo. Ja! če je svojeglavna necudnost in neumnost namenjena, tako je tudi temu namenjeno bilo!

Jaka Vrh.
(Novice)

Kolera.

(iz Pr. Slovenca.)

K nadlogam, s katerimi nas je mili Bog včaslo in letnaja leto obiskal in obiskati sklenil, se bliža še črna gostinja, ktero naravnost kolero imenujemo. Dalje od nas je še sicer, pa kdo ve, ali nas ni v stanu še juter zaleteti.

Ne bo nas prvi pot obiskala, ako nas obišče dobro je še pomnilo z leta 1835. Tudi ne smemo reči, da nas mora obiskati, pa kakor znamenja kažejo, se je treba prevideti. Pozimi leta 1848-49 se je v mnogih deželah vzhajala, je pa vunder bolj kratko se obnašala; tudi je večdel povsod, kjer je svoje glavo vzdignila, po kratkim gospodarjenju vihnila in nehala. Tode poslednji čas se je začela v mnogih, mnogih krajih razširati. Na Dunaju se je zopet oglasila, na Nemškina, Cgerskim. Francozskim stegajo svoje črne roke po ljublju. Po naravnih novicah se je tudi že v Pragi na Českim vgnozdila. Lili se skoraj, kakor da bi bila pota svojiga prviga priroda v leta 1830 in 1835 zapustila. Kakor blisk začne zdaj ta zlatj taz ljudi daviti, in nikjer ne morejo danas reči, če so juter brez nje. To se sine vsaj reči, kar njeno dosadanjo posovljeno hojo stiče.

Dalječ sicer je še od nas, pa če je mili Bog sklenil, jo tudi med nas poslati, skerbimo po možnosti, da naš nepripravljenih ne obišče. Kratak poduk, kako je življenje vrvnati, da se človek zoper hudo bolezn kolere obrvarje, v list vzeti, ki je poučenju naroda namenjen, mende bo ljubim Slovencam po volji. Pomnemo ga v kratkim iz Dunjskih novin od 9. t. m. za ta čas. Pričrdimo si pa nalogo, zgodovinsko te bolezn in pomočke zoper njo po nazrednejših zdravnikih, če bo treba, razglasiti. Dunjsko novino po dujo ta poduk:

Kolera se je, desiravno ne sploh, vunder ta in tam začela pokazovati. Kakor se mura ta žalostan prikazen imenovati, je vunder velika težava v tem, da je z veliko previdnostjo vunder večdel mogoče, se ljudih nasledkov te bolezn obrvariti.

Kolera namreč ima vlastost, da se začne skoraj vselje z zmernim gnanjem na mehko. To gnanje na mehko torpi dosikrat več duh. Bolchni človek se pri tem, razum čutenja slabosti, navadno dobro ima, jed na čisti in svoje dela opravlja. Nagloma pa se to gnanje na mehko, ktero se ne-prorečljivo zdi, pomuči, dostikrat brez posebnega vzroka, dostikrat zavoljo jedil, prehlajenja, dušnih preobrov, posebno pa po vlačja pijac in zdravil, ktere kri razgrejejo, postavim po vlačja zavretiga, kuhaniga vina,

črniga kafeja, rama, žganja, sladke skorje ali cimeta, Hofmannova kaplja št. 1, in preverje se v pravo kolero, ktera potem bolchna v nekterih urah v narveči zmernost nevarnost pripravi, iz ktere ga naravnostni pomoč zdravnikova ne more oteti.

Skušnja je tudi pokazala, da se dostoj na Dunaji pričakni kolero večdel in prejšnja znanecarjeniga ali slabo zdravljeniga driskanja ne imenovali.

Posebno pride tadaj na to, to dozdevalo najino driskanje vstaviti, ktera se more na vunder oznečujatu ali že popolnim amatoja kakor prvi začetek kolere misliti. Tako je mogoče vrvnati, da se kolozia do vlačji, življenja nevarno stopeje ne razsaje. Gotovo je pa, da zdravniška umnost večdel to drisko vsaviti, in torej kolero v njenoj prvim začetku vokom priiti zamore.

Iz tega se dajo ti le izučiti in tudi tolažijoci aki za vse kraje posacti, kterih še kolera ni dosegla.

1. Odslaj ne gobene čriske iz nemar pašati.

2. Zoper njo, ko se začneja, nikakor ne tako imenovanih domačih zdravil se poslužiti, narneuj pa (acih, ktere kri razgrejo, kakorane smo spredaj imenovali.

3. Koj, ko začne čriska opomnjati, se v posteljo vlači in se vsake jedi, razum lahke goveje župe, in vsake pijače, razum vode zderinti.

4. Brez odloga po zdravniška poslati, her zamore samo en po razmeri posebnih okoljnost in životne postave priacno pomoč dati.

5. Nobenih očitno kvajjenih ali na prodaj ponujanih zdravil zoper kolero se vptrahovati, kterih mogoče so se dostoj bolj škodljive kakor koristne skazale. Oslavstajo se tadaj ostro.

6. Znamno jesti in piti je vselje, posebno pa o medljudstvin (epidemiski) bolezn priporočiti.

Slabo in dostikrat škodljivo pa je, svoje navadno življenje uzgo premeniti in drugo jedi in pijače vlačiti, kakor jin je kdo vajen. Ostani tadaj vsak pri svoji navadi, se ve de, če ni razuzdano živel, in ne boji se pribolnje ali že nastane bolezn. Sploh se je varovati vsake merle, manne jedi, slabiga polspredenja mesa, spričenih nasoljenih rib, gob, slabo zameščeniga krahla kuzno po peki, narezaniga, kuhiniga sadja, po kterim rada merlica ali driska pričane. Posebno škodljivo je zelodec preopasti, najsi na večer.

7. Prehlajenja, posebno razgretega života se je skerbno varovati. Zavoljo tega je treba, se po letnim času oblačiti in nego vedno na gorkim imeti. Pa nikar ne preveč gorko se oblačiti, ker se tako človek preveč vptoti in razum zavoljo tega prav lahko prehladi.

8. Znamno življenje čištno zračno pod milino nebana, životno, moči primanjeno in ne preveč oslabljeno delo obrnajo život pri moči in obrvarajo kolero kakor sploh več ne bo

lezni. Zdravi ljudje, kateri imajo svoje dela navadno v hiši, se morajo tadaj vsakečim kaj časa pod milim nebom sprehajati in sčasoma tudi bolj osorniga vremena privaditi. Slabotni, hiravi ljudje pa naj prosti zrak s previdnostjo uživajo; posebno se imajo osorniga, mokriega in mraziga vremena varovati.

Spaune je za obranjenje in ponovljenje moči potrebno, in nič se stori človeka k boleznim bolj napojenega, kakor noči, ki jih prečaja. Pojdi tadaj vsak zgodaj v posteljo in varaj se ponočniga rojenja in vsiga razuzdajanja, ktero telo oslabi in bolešno dela.

10. Zmerno življenje izgnanih pijav se zamore znano temu pripraviti, ki jih je vajuca. Nič pa ni o koleri nevarnisiga, kakor pijanost, in skušnja je pokazala, da je kolera ljudi, ki so pijančevanja vdan, v pijanosti nagloma napadla in v malih urah umorila.

11. S tiš izdelcem človeka boleznim rajši napadajo; navetje se tadaj, xjetraj kaj gorčiga va - se vzeti.

12. Silno velike je o vsaki medljubstveni boleznim, posebno pa o koleri na značnosti ležeče. Iz skušnje se ve, da nobena boleznim tako zlo, kakor kolera, za neznačnostjo ne gre. Posebno škodljive so v tem očiru z ljudmi napolnjene in slabo prezračene (preluftane) prebivališa; zavoljo tega je dobro, o času kolere v prenapolnjene prebivališa menj prebivalcev dhati, ali pa če je mogoče, tako natlačene gostiče čisto preseliti. Zlasti pri ubožnih ljudih naj gosposke na to gledajo.

Slaba studecina, zamernarjeno trebljenje gnojšč, slabi odtoki neznačnosti, opušene čenjeje skrivnih krajev ne delajo samo poti koleri, ampak ji še zlo zlo pomagajo v njenim razširjanju.

13. Prebivališa se nar pravniši prezrakušajo, če se okna odpro in brisov les na železni lopati s plamenom vigo. Tako se sprideni zrak narbučuje iz stanic prežene.

Poslednjič je pa še dušni pokoj narposebniši varh vsih ljudi zoper vse boleznim. Varuj se tadaj vsak jezze, hudovanja, tuzanja in straha. Kteri se boleznim silno beje, naj se vsiga varjejo, kar bi jim boleznim varokovati vtegnilo. To se jim navetje. Pa še bolj se bodo varovali, če svoj prevelik strah in boječost s prepričanjem ob moč denejo, da je ležeje mogoče, z natanjkim spolnovanjem imenovanim pravil in s pravim življenjem boleznim ošiti, kakor če se v neprečelnim straha živi, po vsih zoperboleznimskih pomočkih roke stegajo, nenavadno strahoma živi in v zapertim spridenim zraku prebiva.

V sklepa nej je še v tolažbo povedano, da kolera, kakor skušnja oči, bolj in bolj svojo moč in nevarnost zgubuje, kolikor bolj se v zmerno tople kraje pomika, in da se to, v našim podnebju ptuja boleznim lahko odvrne in odpravi, če je življenje zmerna in pametno in če se zdravniška pomoč ne zamuja.

Toliko bodi zastraun te boleznim, ktero naj milostivi Bog od nas odvrne, za zdaj

dosti. Ako je pa neboški oče obliudi, tudi med nas to silno pošasti, Pravi Slovence ne bo nič zamudil, o svojem času vsu na znanje dati, kar je po skušnji in zaznanju učelnih mož narvogočni, tej boleznim, ako ne popolnoma se je odvarovati, vsaj moč kolikor toliko osliniti. *Malarcašič.*

Laska deželja.

Mesto Ankono je naša armada premagala.

Francozi se še zmiram okolj Rima hojujejo, in ga se morejo premagati.

Ogerska vojska.

Iz Ogerskega smo toljko zvedli, da so se naše in Ruske armade 17. dan tega meseca sovražnika lotile. Ravno ta dan je naša armada neko puntarska množico premagala, in je puntarjam 5 topov odvzela.

Kolera od dne do dne henjeje.

Pränumerations = Einzeige.

Mit dem 1. Juli tritt die „Südflavische Zeitung“ in den zweiten Semesther ihres Erscheinens. Sie erscheint vom 1. Juli an täglich mit Ausnahme des Sonntags, und zwar in dem Format des bisberigen Blattes, nach Maßgabe des Stoffes auch in ganzer Größe. Daburh wird ermöglicht, daß das Blatt fröhzeitiger als wie bisher ausgegeben und auch mit der abgehenden Abendpost täglich und zwar jedsmahl am Tage des Erscheinens an die auswärtigen Herren Abonnenten befördert werden kann. Der Pränumerationspreis bleibt derselbe und zwar für Agrar: halbjährig 1 fl., vierteljährig 2 fl. C.M. — Mittelt Post mit täglicher Verendung, in Kreuzband: halbjährig 3 fl. 10 kr., vierteljährig 2 fl. 35 kr. C.M. Man pränumerirt in Agrar im Expeditionsofiale am Mariahilfplatze. Auswärtige Abonnenten können ein Pränumerationspreis entweder direct an die Expedition der „Südflavischen Zeitung“ in Agrar unfrankirt einenden oder an der betreffenden Post erfolgen. Die Herren Abonnenten ersucht die Herren Abonnenten um baldige Übergabe ihrer Bestellungen, damit in der Expedition keine Unterbrechung eintreten müßte. Ebenso wird um demüthige Angabe der Adressen ersucht. Die Herren Abonnenten in den benachbarten Provinzen wollen sich direct an die Expedition der Südflavischen Zeitung mit ihren Bestellungen wenden.

V moji bukvarnici se še znatam dobi:

India, spania crebra

SPINNING

od dogodb v letih 1813 do 1838 in na zamakajene Mice Majo Pol v Mladobor na nemškim. Koda le v 1838 zredno

J. N. Jerešin, vinar v Celju.